

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

**ПРОПАГАНДА В МЕДІА: НА ПРИКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ
ТЕЛЕКОМПАНІЇ «RUSSIA TODAY»**

Кваліфікаційна робота
студентки 4 курсу, групи ЛЖЗ-4,
першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти,
спеціальності 061 «Журналістика»
Червяцовой Олени Андріївни

Керівник:
Блажеєвська Юлія Миколаївна,
кандидат наук із соціальних комунікацій

Харків 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОПАГАНДИ	5
1.1 Концепція пропаганди: визначення та основні характеристики	5
1.2 Дезінформація, маніпуляція, наратив і фейки як інструменти пропаганди.....	7
1.3 Історичні аспекти російської пропаганди	111
1.4 Російська пропаганда в сучасному інформаційному середовищі	15
1.5 Пропаганда в путінську епоху	166
1.6 Основні наративи російської пропаганди	19
РОЗДІЛ ІІ	
АНАЛІЗ ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ «RUSSIA TODAY»	21
2.1 Історичний огляд та заснування Russia Today	21
2.2 Власницька структура та фінансування видання	244
2.3 Жанрове розмаїття та орієнтація видання.....	254
2.4 Цільова аудиторія Russia Today.....	27
2.5 Видання Russia Today як приклад російської пропаганди	28
2.6 «Russia today» і війна проти України	30
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36

ВСТУП

Сучасний інформаційний ландшафт визначається широким доступом до масових комунікаційних засобів, а також постійним розвитком технологій, що змінюють способи отримання та сприйняття інформації. У цьому контексті однією з ключових проблем є поширення пропагандистської і дезінформаційної інформації, які впливають на формування світогляду, уявлень та переконань суспільства. Одним з ілюстративних прикладів такої пропаганди є видання "Russia Today" (RT), що володіє широкою популярністю та впливом у міжнародному масштабі.

Актуальність даної роботи обумовлена необхідністю розуміння механізмів пропаганди та її впливу на суспільство. Вивчення діяльності RT дозволить зрозуміти, яким чином російська пропаганда працює на міжнародному рівні, які методи та техніки використовуються для маніпулювання інформацією та формування уявлень про події. Це допоможе розробити більш об'єктивні підходи до сприйняття та аналізу новинного матеріалу, а також забезпечити високий рівень медіаосвіти та інформаційної грамотності серед громадян.

Основні вихідні дані для розробки теми дослідження базуються на аналізі доступної літератури, досліджень, аналітичних матеріалів та джерел, що стосуються проблеми пропаганди та впливу "Russia Today". Також будуть використані статистичні дані про популярність та розповсюдження видання, аналіз його жанрового розмаїття, власницьку структуру та фінансування.

Мета даного дослідження полягає в аналізі впливу російського видання "Russia Today" на сприйняття подій в контексті війни проти України та виявленні пропагандистських технік і наративів, що використовуються з метою маніпулювання громадською думкою.

Для досягнення цієї мети передбачається вирішення таких **завдань**:

- Визначити основні характеристики російської пропаганди та її роль у війні проти України.

- Дослідити методи та прийоми, що використовуються "Russia Today" для маніпулювання інформацією та формування впливу.
- Проаналізувати сприйняття подій війни проти України серед аудиторії, що споживає інформацію від "Russia Today".
- Оцінити наслідки пропагандистського впливу на громадську думку та взаємини міжнародного співтовариства.

Зазначені завдання спрямовані на розкриття сутності проблеми пропаганди, виявлення її наслідків та розробку стратегій протидії дезінформації. Дослідження цих завдань має на меті не тільки розширити наше розуміння впливу "Russia Today", але й сприяти підвищенню свідомості та інформаційної грамотності в суспільстві, а також розвитку критичного мислення у громадян.

Об'єктом дослідження є вплив російського видання "Russia Today" на сприйняття подій в контексті війни проти України

Предметом дослідження є дезінформація, яку поширює російське видання "Russia Today" в контексті війни проти України.

Структура роботи зумовлена визначеними завданнями. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОПАГАНДИ

1.1 Концепція пропаганди: визначення та основні характеристики

Пропаганда (слово "пропаганда" походить від латинського слова "пропаганде", що означає "поширювати" або "розсіювати") - це спроба впливати на громадську думку і переконання шляхом поширення певної інформації або ідеології [36]. Зазвичай пропаганда використовується для підтримки певної політичної, соціальної або релігійної позиції. Її можна знайти в засобах масової інформації, рекламі, політичних кампаніях, книгах, фільмах та інших медіа.

«Пропагувати (від лат. пропаго – поширюю, розповсюджую) – поширювати, роз’яснювати якусь ідею, або вчення, погляди, позицію, з метою як позитивно, так і негативно налаштовувати, спрямовувати особу, аудиторію і психологічно стимулювати її реакцію у бажаному ідеологічному напрямі [1].»

Пропаганда може бути як позитивною, так і негативною. Позитивна пропаганда стверджує і підтримує позитивні ідеї та цінності, які допомагають підвищити моральний дух суспільства. Негативна пропаганда намагається підірвати довіру до певних ідеї, групи людей або владних структур, використовуючи методи маніпулювання та спотворення фактів [49].

У більшості випадків пропаганда має політичну мету і часто використовується для зміни громадської думки і переконань з метою підтримки певної ідеології, партії або лідера. Однак, вона може бути також використана для підтримки комерційних інтересів та інших цілей [64].

У країнах з авторитарним режимом, пропаганда стала пріоритетним завданням держави. Наприклад, у нацистській Німеччині та комуністичному Радянському Союзі була організована спеціальна мережа партійно-урядових установ, в яких працювали навчені пропагандисти. Ця мережа пропаганди

охоплювала всі сфери суспільства, включаючи підприємства, установи, навчальні заклади, армію і т. д. Велику роль в ідеологічній та пропагандистській діяльності відігравали засоби масової інформації [51].

Основні характеристики пропаганди включають наступні елементи:

Цілеспрямованість: Пропаганда завжди має певну ціль або мету. Вона спрямована на вплив на думку, переконання, емоції або поведінку цільової аудиторії з метою підтримки певних ідей, поглядів або політичних або соціальних програм.

Маніпулятивність: Пропаганда часто використовує маніпулятивні методи для досягнення своїх цілей. Це може включати вибіркове представлення фактів, спотворення інформації, використання емоційних засобів, створення стереотипів та маніпуляцію емоціями аудиторії.

Використання сили авторитету: Пропаганда може спиратися на авторитетні джерела або використовувати знаменитостей, експертів або лідерів думок для підсилення своєї впливовості. Це може створювати враження, що певна ідея або думка підтримується довіреними та поважними особистостями.

Повторення: Пропаганда використовує стратегію повторення, щоб закріпити певні повідомлення або ідеї у свідомості аудиторії. Часті повторення можуть зробити ці повідомлення більш впливовими та виглядати правдоподібніше.

Спрощення та чорно-біле мислення: Пропаганда нерідко спрощує складні проблеми або ситуації, пропонуючи чіткі та чорно-білі розв'язки. Це може залучати емоційний відгук та сприяти формуванню стереотипів.

Використання символіки та слоганів: Пропаганда часто використовує символіку, лозунги та гасла, які мають емоційний заряд і легко запам'ятовуються. Це допомагає створити ідентифікацію з певною ідеєю або групою, а також підсилити сприйняття повідомлення [54].

1.2 Дезінформація, маніпуляція, наратив і фейки як інструменти пропаганди

Дезінформація і пропаганда є взаємопов'язаними поняттями, які виступають як складові елементи комунікативних стратегій з метою впливу на громадську думку. Давайте розглянемо їх як продовження вищевикладеної теми.

Пропаганда, як систематична спрямованість інформації, часто включає в себе використання дезінформації для досягнення своїх цілей. Дезінформація є інструментом пропаганди, який використовується для поширення хибної або неповної інформації з метою спотворення фактів або перекручення дійсності. [1]

Термін "дезінформація" був введений до світових словників завдяки радянській пропаганді. Раніше, в англійській мові, термін "дезінформація" використовувався для опису неправильної інформації, що подавалась з метою обману. Проте, з розвитком технологій, це поняття зазнало значних змін і було перенесене на абсолютно новий рівень. В цифровій реальності та соціальних медіа, дезінформація стала поширеною та швидко розвиваючоюся практикою. Росія вдало використовує цей інструмент, і Європейська комісія визнала російську дезінформаційну кампанію однією з найбільших загроз для Європейського Союзу [2].

В радянському "Контррозвідувальному словнику" відсутнє визначення терміну "дезінформація", але там зустрічається термін "дезінформаційні відомості". Вони описуються як спеціально підготовлені відомості, які використовуються з метою нав'язування супротивнику неправильних уявлень про реальність, що можуть спонукати його до прийняття рішень, що вигідні дезінформуючій стороні [3].

Пропаганда може використовувати дезінформацію як засіб маніпуляції аудиторією. Це може включати вибіркове представлення фактів, вигадкування або розповсюдження неперевіреної інформації, а також створення чорно-білих уявлень про складні проблеми. [4] «Крім того, нерідко частиною

дезінформації виступає й правдива інформація, якщо вона відповідає меті, визначеній стороною, яка її здійснює. Так, наприклад, досить часто під час дезінформації використовуються фото та відео, які є точними, цілісними та достовірними, однак не є актуальними і стосуються подій, які відбулися раніше або в іншому місці, аніж зазначається в описі [60].»

Дезінформація може бути ефективним інструментом пропаганди, оскільки вона може викликати емоційну реакцію у громадськості, спричинити поширення недостовірних повідомлень та спотворення фактів. Це може призвести до формування неправильних переконань або підсилення існуючих стереотипів.

Маніпуляція – це процес керування, контролю або впливу на думки, почуття або поведінку людей з метою досягнення певних цілей. В контексті пропаганди, маніпулятивні методи використовуються для спотворення або контролю над інформацією з метою переконання аудиторії у певних поглядах чи дій.

Основні характеристики маніпуляції:

Фактичність суджень та оцінок викривається.

Маніпуляція реальними даними шляхом перебільшення або применшення.

Єдинобічна характеристика аспектів даних, приховуючи інші.

Використання напівправди для впливу на думку аудиторії.

Неспівпадіння заголовка з основним змістом тексту.

Маніпулятивний бекграунд у матеріалах, що не відповідає суті новини.

Використання "мемів" для позначення явищ або політичних учасників [23].

На думку В.Сулицького, «Маніпуляції російської пропаганди з інформацією спрямовані на те, щоб створити хаос у людських стосунках, в емоціях, у думках; дегуманізувати населення. Усі ці завдання успішно реалізуються у росії, відпрацьовуються на росіянах, адже вони на

сьогоднішній момент вже майже не мають доступу до об'єктивної інформації [63].»

Інформаційні атаки, зокрема постійна нахабна брехня, впливають на психологічний стан людей і мають передбачувані наслідки. Одним з таких наслідків є втрата відчуття реальності, коли люди поступово втрачають здатність розрізняти правдиву інформацію від маніпулятивної. Крім того, вони стають схильні до втрати довіри до класичних моральних критеріїв, які їм раніше допомагали орієнтуватися у світі (наприклад, розрізняти добро і зло). Інформаційні атаки також спричиняють втрату бажання аналізувати соціальні події та розуміти, що відбувається в суспільстві. В результаті виникає байдужість до того, що відбувається навколо, а також суттєві зміни у моральних цінностях. Замість цього поширюється стан "притерпелості", довіра до всіх стає під питанням, а байдужість до аморальної поведінки стає нормою. Також зміцнюється некритичність мислення, люди стають нездатними розрізняти добро і зло та виявляють небажання займатися критичним мисленням [38].

Окрім впливу на психологічний стан людей, інформаційні атаки мають ще один значущий аспект. Вони використовуються для створення і утвердження певних наративів або образів, що впливають на сприйняття та переконання аудиторії. В контексті пропаганди, наративи використовуються для структурування оповідання або художнього представлення подій, ідей або фактів, з метою створення певної ідеології або образу.

На підставі інформаційних атак, які зміщують сприйняття реальності та порушують моральні критерії, наративи можуть ефективно формувати переконання та впливати на людей. Шляхом структурування оповідання та вибору певних фактів, подій і ідей, пропагандисти можуть створювати ідеологію або образ, що сприймається як правдивий та переконливий. Це може призвести до подальшого зміщення сприйняття реальності та впливу на моральні цінності, що раніше допомагали людям орієнтуватися у світі.

Наратив – це структуроване оповідання або художнє представлення подій, ідей або фактів. У контексті пропаганди, наративи використовуються для створення певного образу або ідеології, яка може впливати на сприйняття та переконання аудиторії [6].

Основна функція наративу полягає в тому, щоб розповісти про окрему подію або низку подій. Наратив організовує людський досвід у формі складного тексту, який може бути усним, письмовим або використовувати інші знаки, наприклад, зображення. Наратив є протилежністю уяви - якщо наратив виражається мовою, то уява відбувається в нашій свідомості і недоступна іншим. Це популярний інструмент для розповіді, сприйняття знань і їх передачі. Наративи можуть приймати різні форми, включаючи художню літературу, науково-дослідницьку літературу, наукові чи інші словесні тексти, а також системи знань, такі як міфи, релігії чи наукові теорії. [7].

На основі знань про наративи, варто звернутися до поняття фейків, які впливають на сприйняття інформації та мають великий вплив на суспільство. Основна функція наративу полягає в розповіді про події, організації людського досвіду і передачі знань. Він може набирати різні форми, включаючи художню літературу, наукові тексти, міфи та інші системи знань. Наративи грають важливу роль у створенні образів і ідеологій, що впливають на сприйняття та переконання аудиторії.

Зв'язок між наративами та фейками полягає в тому, що фейки, або фальсифікації, є формою неправдивої або обманливої інформації, яка намагається подати себе як правдиву. Фейки використовуються для створення хибних наративів, які можуть впливати на сприйняття та переконання людей. Часто фейки мають незв'язний, конспектоподібний характер, що робить їх важко відрізнити від правдивої інформації.

Фейки (фальсифікації) – це неправдива або обманлива інформація, яка представляється як фактично правдива [8].

У пропаганді фейки використовуються для поширення неперевіреної або спотвореної інформації з метою вплинути на громадську думку або перекозтити сприйняття певних подій чи осіб [40].

Основні характеристики фейку, або фальшивої інформації, включають:

Фейк містить неправдиві або спотворені факти, події чи статистику. Він може бути повністю вигаданим або містити елементи правди, змішані з маніпуляціями.

Фейк часто посилається на неіснуючі джерела або використовує недостовірних експертів. Це допомагає надати вигляд авторитетності та підтримки фальшивій інформації.

Фейк може використовувати часткову інформацію або спотворювати факти, щоб створити спотворений або прихований контекст. Це дозволяє керувати сприйняттям аудиторії та перекозчувати реальність.

Фейк може маніпулювати емоціями аудиторії, використовуючи загрози, страх, обурення або екстремальні ситуації. Це може збільшити його вплив та розповсюдження.

Фейк-інформація поширюється швидко через соціальні мережі та інтернетові платформи. Це створює потужний канал для поширення недостовірних новин та сприяє їх широкому розповсюдженню.

Фейк може бути використаний для маніпулювання громадською думкою, впливаючи на переконання, ставлення та поведінку людей [39].

Примітивність: «Масовий продукт завжди створюється в досить спрощеній формі, без цього він не може отримати хорошого поширення [26]», тобто фейкові новини завжди створюються для аудиторії, яка, за різних причин, не перевірятиме якості одержаної інформації.

1.3 Історичні аспекти російської пропаганди

У царській Росії пропаганда була одним із інструментів утвердження монархічної влади. Офіційна преса та література, контрольовані державою, використовувалися для поширення ідеології та патріотичних наративів.

Упередженість та цензура були розповсюдженими явищами, що обмежували свободу слова та думки. Офіційна преса була строго контрольована державою. Державні органи забезпечували, щоб інформація, яка поширювалася в пресі, відповідала інтересам корони та офіційній політиці [44].

Письменники, художники та інші представники культури були залучені до створення позитивного образу монархії та держави. Царський режим активно сприяв розвитку патріотичних та імперських наративів через творчість і пропагандистські проекти [57].

Царська Росія була сильно пов'язана з православною церквою. Влада використовувала церкву як інструмент пропаганди, поширюючи образ православної Росії та сприяючи монархічному легітимітету [3].

У радянській системі пропаганда мала стратегічне значення. Державна контрольована преса, радіо та телебачення були основними засобами масової комунікації, використовувалися для поширення комуністичної ідеології та лідерства радянської партії. Медіа слугували інструментом контролю, формували стереотипи та маніпулювали громадською думкою [58].

Радянський період у історії Росії був характеризований масштабною і систематичною пропагандою, яка була неодмінною складовою частиною тоталітарної системи. Преса була під повним контролем держави. Усі засоби масової інформації, включаючи газети, журнали, радіо та телебачення, були державною власністю та використовувалися для поширення офіційної комуністичної ідеології та партійних ліній. Однією з основних стратегій поширення ідей стало багаторазове їхнє повторення: одні й ті самі матеріали послідовно дублювалися центральною, обласною та районною пресою [35].

Держава встановлювала цензурні обмеження на засоби масової інформації. Ідеологічно небажана або "непристойна" інформація була цензурою приховувана або спотворювалася. Це обмежувало свободу слова і контролювало розповсюдження альтернативних думок та поглядів. Радянська пропаганда була спрямована на поширення комуністичних ідеалів,

вихваляння лідерства Комуністичної партії та створення культу особистості навколо вождя. Ідеологічні принципи Марксизму-Ленінізму пропагувалися через масові медіа, літературу, мистецтво та освіту.

У період Другої світової війни ворожі країни вели не тільки війну на полі бою, а й у сфері пропагандистської діяльності. Советську пропаганду часто називали "третім фронтом". Крім мобілізації нових сил та опору німецькій пропаганді на окупованих територіях, радянське керівництво активно використовувало її для закріплення у свідомості радянського народу ідеї необхідності проведення наступальних дій на ворожій території, пропагування переконання у неодмінній перемозі комунізму по всьому світу, формування негативного ставлення до Заходу та створення "імунітету" проти "шкідливого впливу Заходу" [55]. Радянський режим активно використовував культ особистості для підвищення престижу та авторитету вождів, зокрема Леніна та Сталіна. Пропагандистські кампанії висвітлювали їх як неперевершених лідерів та "батьків народів". Це допомагало зміцнювати легітимітет режиму та створювати культове поклоніння державним лідерам [37].

Як говорить *Андрій Козицький, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту дослідження Голодомору*, «культ Сталіна не просто виявився значно життєздатнішим від комуністичного режиму СРСР, в сучасній Росії він продовжує розвиватися, набуваючи таких химерних форм, які навіть у страшному сні не спали би на думку більшовицьким пропагандистам. До прикладу, починаючи із 2006 р. в Росії періодично лунають пропозиції канонізувати Й. Сталіна, офіційно зарахувавши його до лику святих Російської Православної Церкви. Російські іконописці створили кілька ікон, на яких зображений Й. Сталін [52]».

Радянська пропаганда підтримувала інформаційну ізоляцію населення від зовнішнього світу. Ідея про "соціалізм у одній країні" пропагувалася для створення враження, що СРСР є самодостатнім і успішним, не залежним від

інших країн. Це було зроблено, щоб зберегти контроль над інформацією, уникнути можливих впливів з-за кордону та утвердити режим [59].

Пост-радянський період в історії Росії розпочався після розпаду СРСР у 1991 році і був супроводжений суттєвими змінами в політичній, економічній та культурній сферах. У цьому періоді також продовжувались певні аспекти пропаганди, хоча їх характер та форми зазнали певних змін.

Після розпаду СРСР з'явилася більша свобода в медіапросторі. Було створено незалежні ЗМІ, які змогли висвітлювати різноманітні погляди та думки. Однак, пропагандистські практики продовжувались, і деякі ЗМІ продовжували використовувати маніпуляції, фейки та зловживання для впливу на громадську думку [48].

Цей період супроводжувався появою різноманітних політичних сил та партій. Кожна з них старалася просувати свою ідеологію та добитися підтримки населення. Пропагандистські методи, такі як використання образів ворогів, створення героїв та маніпуляція інформацією, застосовувалися для формування позитивного іміджу своєї політичної партії.

Також зросло значення релігії в суспільстві, і пропаганда релігійних ідей також зайняла своє місце. Релігійні організації та групи використовують різні форми пропаганди для залучення прихильників, підтримки віруючих та формування позитивного уявлення про свою віровідповідність.

Пропагандистські методи широко застосовуються у комерційних цілях. Рекламні компанії використовують різноманітні стратегії, такі як створення позитивного іміджу продукту, маніпулювання емоціями споживачів та залучення уваги до своїх товарів або послуг.

Поява Інтернету призвела до зростання впливу пропаганди в онлайн-середовищі. Соціальні мережі, форуми, блоги та новинні портали стали платформами для поширення пропагандистських повідомлень, дезінформації та маніпуляцій. Інтернет-пропаганда стала широко поширеною формою впливу, оскільки вона може досягати великої аудиторії швидко і ефективно.

1.4 Російська пропаганда в сучасному інформаційному середовищі

Російська пропаганда в сучасному інформаційному середовищі відіграє значну роль і має вплив як на внутрішнє російське суспільство, так і на міжнародну арену.

Російська держава має значний контроль над масмедіа в Росії. Багато великих медіакомпаній перебувають під контролем державних структур або олігархічних груп, які мають близькі зв'язки з урядом. Це дозволяє державі контролювати і маніпулювати інформацією, яка поширюється в масовому медіа. Пропаганда використовує розповсюдження дезінформації, фейкових новин та маніпуляцій інформацією. Ці методи дозволяють створити спотворене враження про події, змінити громадську думку та вплинути на політичні процеси в Росії та за кордоном. Вони також слугують засобом роз'єднання суспільств, створення конфліктів та зміцнення певних політичних інтересів [27, с. 30-34].

Телебачення в Росії є важливим засобом пропаганди, оскільки велика частина населення отримує свою інформацію з телевізійних каналів. Державні телекомпанії, такі як "Росія 1" і "Перший канал", "Russia Today" використовуються для поширення офіційної пропаганди та сприяння партійній лінії.

Російська пропаганда активно використовує соціальні мережі, такі як Facebook, Twitter, YouTube та Instagram, для поширення своїх пропагандистських повідомлень. Через соціальні мережі розповсюджуються фейкові новини, зміст, спрямований на підтримку російської політики, а також створюються та поширюються боти, що підсилюють російську пропаганду та маніпулюють громадською думкою.

Також російська пропаганда є невіддільною частиною гібридної війни, яку Росія веде проти інших країн. Це охоплює поширення дезінформації, провокації, кібератаки та вплив на внутрішні справи інших країн. Ці дії спрямовані на збурення громадськості, створення конфліктів та підірив довіри до інших країн та міжнародних інституцій [29].

Росія використовує націоналістичні настрої та етнічні конфлікти для своїх політичних цілей. Вона активно підтримує сепаратистські рухи в Україні та інших країнах, посилює націоналістичний настрій в Росії та сприяє поділу суспільства за національною чи етнічною основою.

Російська пропаганда спрямована не тільки на внутрішнє суспільство, але й на міжнародну спільноту. Один з ключових інструментів зовнішньої пропаганди – це російські телеканали, такі як RT (Russia Today) та Sputnik. Вони висвітлюють світові події з російської перспективи та пропонують альтернативний погляд на міжнародні події. Ці телеканали мають широку аудиторію за кордоном та активно поширюють російську пропаганду серед громадян інших країн.

Зовнішня пропаганда також включає в себе створення спеціальних інтернет-ресурсів, які розповсюджують пропагандистський контент та спрямовані на формування позитивного образу Росії. Ці ресурси можуть включати веб-сайти, блоги, соціальні мережі та інші онлайн-платформи. Широкий спектр тем використовується для пропагандистської діяльності, включаючи політику, економіку, культуру та історію.

Російська зовнішня пропаганда також намагається впливати на міжнародні організації та інституції. Це може бути здійснене шляхом лобіювання своїх інтересів, маніпуляції інформацією та дезінформації, а також використання міжнародних платформ для поширення своїх пропагандистських повідомлень.

1.5 Російська пропаганда 21 століття

Починаючи з 2000-го року, російська пропаганда набула нового рівня інтенсивності та координації. Путінський режим використовує пропагандистські засоби для підтримки своєї політики, зміцнення внутрішнього контролю та впливу на міжнародні події. Запропонований Кремлем рецепт «вставання із колін» та «суверенної демократії» був простим: чим більше контролю за інформацією, тим більше влади. Контроль

за інформацією для путінського режиму означав не лише обман російського суспільства, але й можливість відучити росіян ставити незручні для режиму питання. Цензурі піддаються навіть слова, які можна використовувати в розмові про Путіна [45].

Можна виокремити кілька тематичних блоків, що утворюються відповідно до таргет-задач, які розв'язує сучасна інформаційна продукція та які представляють собою цілісні наративи, присвячені:

- 1) створенню образу Путіна;
- 2) створенню образу Росії;
- 3) створенню образу «чужого», який структурно складається з образу Заходу та образу України одночасно.

Ось деякі характеристики російської пропаганди в путінський період:

- Засоби масової інформації під контролем держави. Багато з найбільших медіа-компаній та телеканалів в Росії перебувають під контролем держави або людей, пов'язаних з путінським режимом. Це дозволяє контролювати і маніпулювати потоком інформації та розповсюджувати пропагандистський контент. [43]

- Формування образу Путіна та його лідерського культа: Російська пропаганда активно просуває образ сильного та непохитного лідера в особі Володимира Путіна. Це відображається в медійних матеріалах, які створюють позитивне уявлення про Путіна та показують його як символ стабільності та сили. Це проявляється у структурі образу, механізмах його впровадження у суспільну свідомість (навіювання, міфологізація, нехтування логічними розривами у постулатах), використанні найдрібніших (аж до лібідозних) реакцій як важелів формування прив'язаності маси до лідера тощо. І навіть «занурення» образу вождя Путіна у хаос найрізноманітніших соціокультурних

контекстів у дусі постмодерну не залишають місця сумнівам щодо наміреності й цілеспрямованості цих дій.

- Маніпуляція інформацією та дезінформація: російська пропаганда активно використовує методи маніпуляції інформацією, включаючи дезінформацію та розповсюдження фейкових новин. Ці методи застосовуються для створення певних наративів, сприяння подіям, які сприймаються як вигідні для російського режиму, та дискредитації критиків [41].

- Використання соціальних мереж та Інтернету: російська пропаганда в Путінську епоху активно використовує соціальні мережі та Інтернет як засоби поширення своєї пропагандистської агенди [62]. Коментатори та "боти" з прокремлівських фабрик травмирують політичні дискусії в онлайн-просторі, розповсюджують дезінформацію та штучно створюють позитивне уявлення про режим [61].

- Маніпулювання історичною пам'яттю: російська пропаганда активно переписує історію, спрямовуючи національну пам'ять на підтримку путінського режиму. Це включає перекручення фактів, зміну інтерпретації подій та активне просування російського націоналістичного наративу [56].

- Дестабілізація демократичних процесів: російська пропаганда спрямована на підірвання довіри до демократичних інститутів та процесів, які сприяють змінам у суспільстві. Це досягається за допомогою дезінформації, посіву насіння сумніву та активної пропаганди проти західних цінностей та демократії.

В сучасній Росії під керівництвом Путіна, так само як у минулому Радянському Союзі, офіційна пропаганда активно працює в трьох основних сферах: інформаційній, освітній та культурній. Вона впливає на різні аспекти життя, включаючи засоби масової інформації, освітній процес, культурні

продукти та громадські організації. Такий підхід створює "замкнений пропагандистський простір", де населення позбавлене доступу до альтернативних джерел інформації, а пропагандистські повідомлення подаються у контрольованих дозах через так звані "нейтральні" продукти масової культури, як кіно, література та інші культурні засоби.

1.6 Основні наративи російської пропаганда

Російська пропаганда використовує безліч наративів, одними з найяскравіших з них є, наприклад, наратив про приховану загрозу, захист прав російськомовного населення, відновлення величі Росії, антизападна риторика тощо.

Прихована загроза: цей наратив намагається створити образ Заходу як загрози для Росії. Він поширює ідею, що Росія оточена ворогами, які намагаються впливати на її внутрішні справи та слабити її. Цей наратив слугує для обґрунтування жорсткої зовнішньополітичної лінії Росії та об'єднання суспільства навколо "загрози ззовні". Пропаганда розповідає про загрозу з боку Заходу, особливо США та Європейського Союзу, які змовляються проти Росії. Цей наратив мотивує агресивну зовнішньополітичну поведінку Росії, включаючи втручання в сусідні країни та анексію територій, які вони вважають своїми. Наприклад, стаття від 27.05.2022 «Расширение НАТО на восток угрожает России...» [15].

Захист прав російськомовного населення: Цей наратив використовується для виправдання російського втручання в сусідні країни, особливо тих, де проживає значна кількість російськомовного населення. Пропаганда стверджує, що Росія має право захищати своїх співвітчизників від утисків та порушень їх прав. Стаття від 18.02.2022 «Путин заявил о систематическом нарушении прав человека на Украине» [12].

Відновлення величі Росії: Цей наратив спрямований на мобілізацію суспільства навколо ідеї відродження російської величі. Пропаганда наголошує на важливості збереження традиційних цінностей, зростанні

впливу Росії на міжнародній арені, та підкреслює важливість незалежності та суверенітету Росії.

Антизападна риторика є ще одним важливим наративом, використовуваним російською пропагандою. Цей наратив має на меті підкреслити негативний образ Заходу, зосереджуючи особливу увагу на США та Європейському Союзі. Російська пропаганда активно підживлює стереотипи про корупцію, моральний розклад та дволічність Заходу. Цей наратив побудований на змішанні правдивої інформації, виокремлених фактів та перекручень, що створюють негативне враження про культурні, політичні та соціальні цінності Заходу. Російська пропаганда активно поширює образ Заходу як морально занепадливого, безпринципного та корумпованого, спонукаючи своїх громадян відвернутися від нього. Наратив антизападної риторики використовується для підсилення націоналістичних настроїв, об'єднання суспільства навколо ідеї російської самобутності та супротиву Заходу. Він сприяє формуванню іміджу Росії як противаги супостатам, які прихованою загрозою загрожують її суверенітету та цінностям.

РОЗДІЛ II

АНАЛІЗ ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ «RUSSIA TODAY»

2.1 Історичний огляд та заснування Russia Today

Russia Today (RT) є російським міжнародним медіа-конгломератом, який був заснований у 2005 році з ініціативи російського уряду. Це державне медіа, яке має за мету просування російської перспективи та інформаційної впливовості на міжнародній арені [47]. Основна ціль RT полягає у збільшенні впливу Росії у світі та наданні альтернативного погляду на події, що відбуваються в світі, зокрема відносно західних країн.

На посаду керівника проекту була призначена Маргарита Симоньян, тележурналістка 25-річного віку, яка раніше працювала спеціальним кореспондентом телеканалу "Росія" у кремлівському пулі. Новий телеканал планувався як аналог "російського BBC".

Заснування RT відбулося в рамках стратегічного курсу російського уряду з підвищення пропагандистського впливу Росії на міжнародному рівні. Керівництво RT стверджувало, що його мета полягає у представленні альтернативної точки зору та протидії пропаганді, яку вони сприймають як загрозу російським інтересам. [20]

RT стала однією з найбільш впливових російських медіаорганізацій, яка отримала широке визнання на міжнародній арені. Вона має власну телерадіомережу, веб-портал та активні присутність в соціальних мережах. RT транслює новини, документальні фільми, ток-шоу та інші програми англійською, російською, арабською, іспанською та французькою мовами [24].

«Цілі медіагрупи "Росія сьогодні":

- надання точної, оперативної, виваженої та об'єктивної інформації широкій аудиторії читачів та радіослухачів, а також професійним засобам масової інформації по всьому світі;

- висвітлення у Росії там найважливіших новинних приводів і подій міжнародної інформаційної повістки, висвітлення державної політики Російської Федерації і життя у країні;
- сприяння розвитку свободи масової інформації та умов вільного формування думок;
- забезпечення розвитку інформаційного суспільства на Російській Федерації;
- здійснення міжнародного інформаційного обміну шляхом співробітництва зі світовими, національними та регіональними інформаційними агентствами, іншими засобами масової інформації, підприємствами та організаціями;
- сприяння збереженню суспільно-історичної та культурної спадщини Російської Федерації [19].»

Від самого заснування RT було критиковано за його близькі зв'язки з російським урядом та його пропагандистську спрямованість [5]. Часто звинувачення відносяться до того, що RT пропагує проросійську агенду та намагається дискредитувати Західні країни, особливо Сполучені Штати та Європейський Союз.

У своїх програмах RT активно використовує такі методики, як вибіркове подання інформації, перекручення фактів та навмисне недостовірне представлення подій. Наприклад, стаття від 05.05.2023 «Политолог: на Украине гопники-националисты Запада больше не нужны» [11]. Вони часто пропонують інший погляд на міжнародні події, який відрізняється від визнаних новинних агентств та медіа. Це може включати твердження про існування конспірологічних теорій, вигадані події або змішування фактів із власною інтерпретацією.

RT вперше почав включати до свого новинного потоку суперечливі думки, представлені як свобода слова, альтернативні факти, теорії змови та неперевірені твердження з метою нанесення шкоди політичним опонентам

Кремля як по одній, так і по другій стороні Атлантики. Вибір таких сумнівних історій, включаючи теорії змови, не є випадковим: вони сприяють підірванню легітимності політичних і соціальних діячів і швидко поширюються завдяки глобальним засобам комунікації, впливаючи на думки та упередження мільйонів людей по всьому світу [21].

Крім того, RT активно використовує соціальні мережі і веб-платформи для поширення своїх матеріалів та залучення аудиторії. Вони мають значну кількість підписників та переглядів в YouTube, Twitter, Facebook та інших платформах, що дозволяє їм досягати широкого кола глядачів.

Однак варто відмітити, що деякі люди і організації вважають RT цінним джерелом альтернативних поглядів та інформації, особливо тих, які відхиляють офіційну версію подій, яку пропонують ЗМІ західних країн.

Загалом, RT використовується російським урядом для формування свого власного образу та впливу на глобальну думку. Важливо зазначити, що RT також активно використовує такі елементи, як емоційна маніпуляція та використання контроверсійних тем. Вони часто намагаються викликати сильні емоції у своїй аудиторії, такі як страх, гнів або незадоволення, щоб залучити їх увагу та збільшити свою глядацьку базу.

Окрім того, RT часто запрошує на свої програми контроверсійних гостей, включаючи політичних діячів, журналістів або активістів, які представляють маловідомі або альтернативні погляди. Це може створювати враження різноманітності точок зору та надавати візуальну легітимність фейковим інформаційним джерелам.

Однак важливо розуміти, що RT часто виступає як інструмент державної пропаганди, який має за мету захистити інтереси російського уряду та позиціонувати його в світовому порядку. Відтак, варто бути обізнаним та критично оцінювати інформацію, отриману з цього джерела, знаючи про його природу та мотивацію.

У кінцевому підсумку, RT може слугувати важливим джерелом для розуміння російської перспективи та думки, але його слід розглядати з

критичним ставленням та порівнювати з іншими незалежними джерелами, щоб отримати повніший образ ситуації та формувати власну думку.

2.2 Власницька структура та фінансування видання

Власницька структура та фінансування RT є важливими аспектами, які допомагають розуміти мотивації та інтереси цього медіа-конгломерату. RT є власністю держави, конкретно Російської Федерації, і входить в склад групи медіа-компаній, що контролюються державою [13].

Офіційно RT належить агентству «Російська редакція міжнародних новин» (ANO TV-Novosti), яке було засновано в 2005 році розпорядженням уряду Російської Федерації [66]. Ця організація виступає як материнська компанія для RT та інших англомовних медіа-проектів, таких як Sputnik.

Фінансування RT здійснюється через державний бюджет Російської Федерації. Значна частина його бюджету виділяється з метою підтримки та розвитку медіа-проектів, які сприяють поширенню російської перспективи та інформації про Росію. Це фінансування надає RT значні ресурси для створення та поширення своїх програм та контенту в усьому світі. Це означає, що RT є прямим продуктом державної політики Росії та має відповідальність поширювати і просувати російську офіційну позицію та ідеологію.

Оскільки RT є державним проектом, власницька структура та фінансування мають прямий вплив на редакційну політику та контент, який вони створюють. Це може створювати певні обмеження щодо незалежності та об'єктивності інформації, яка подається в їх програмах.

У кінцевому підсумку, власницька структура та фінансування RT впливають на їхню редакційну політику та контент, що варто враховувати при оцінці інформації, яку вони надають. Критичне мислення, порівняння з іншими джерелами та пошук різноманітних точок зору є важливими аспектами при аналізі інформації від RT та інших медіа-організацій.

Загалом, власницька структура та фінансування RT є важливими факторами, які впливають на його діяльність і контент. Розуміння цих аспектів допомагає аналізувати інформацію, надану RT, та розрізняти факти від пропаганди чи маніпуляцій.

2.3 Жанрове розмаїття та орієнтація видання

RT володіє широким жанровим розмаїттям, що дозволяє йому привертати увагу різних аудиторій та ефективно поширювати свої пропагандистські повідомлення. Основні жанри, які використовуються RT, включають:

- **Новини:** RT представляє себе як незалежне міжнародне інформаційне агентство, яке надає широкий спектр новинних повідомлень з усього світу. Однак, ці новини часто пропагують певну ідеологію та відображають офіційну позицію російського уряду.
- **Документальні фільми:** RT виробляє та транслює документальні фільми, які висвітлюють певні теми з використанням власної інтерпретації та орієнтації на підтримку російського світогляду.
- **Ток-шоу та дискусійні програми:** RT запрошує гостей, які представляють різні політичні погляди та думки, але при цьому підкреслюється позиція, сприятлива Росії та її інтересам.
- **Оперативні повідомлення:** RT активно використовує соціальні мережі та онлайн-платформи для оперативного поширення своїх пропагандистських повідомлень, таких як новинні збірки, короткі відео, меми та інше.

Орієнтація RT передбачає просування російської влади та російського світогляду на міжнародному рівні. Видання активно використовує пропагандистські методи та стратегії для формування сприйняття подій та

пропагування вигідних для російської влади наративів. Це може включати позитивне висвітлення дій російської влади, критику Заходу, поширення дезінформації та маніпуляцію інформацією.

Характерні риси матеріалів Russia Today:

Судження, оцінювання подаються як факт: У пропагандистських матеріалах RT зустрічаються ситуації, коли вони презентують свої думки та оцінки як факти. Замість об'єктивного представлення інформації, вони акцентуються на своїх власних думках та думках експертів, які сприятливі російському режиму [25].

Інформація містить перебільшення/применшення реальних даних: RT має тенденцію перекручувати факти та надувати їх значення, або ж намагається зменшувати вагомість певних подій, щоб підтримати свою пропагандистську повість. Це може включати перекручення статистики, звуження контексту подій або ігнорування важливих фактів.

Джинса, що лише хвалить (критикує) і замовчує інший аспект даних: RT вибірково обирає та представляє інформацію таким чином, щоб підкреслити свою пропагандистську повість. Вони можуть замовчувати або мінімізувати факти, які суперечать їхній наративу, а також перебільшувати або виділяти певні події, які підтримують їхню пропаганду. Наприклад, стаття від 22.02.2023 «Миронов пояснив, чому Росії не страшні санкції Запада» [9].

Інформація подається частково (напівправа), щоб вплинути на думку аудиторії: RT може використовувати тактику напівправи, коли вони представляють обмежену або вибіркиму інформацію, щоб вплинути на переконання та думки аудиторії. Вони можуть обмежуватись лише однією стороною аргументу, приховуючи важливі деталі або контекст, що призводить до спотворення реальності та сприйняття неправдивої картини світу [26].

Невідповідність заголовку змісту основного тексту: Ця техніка використовується RT, коли заголовок статті або заголовок новини може бути

збуджувальним або привабливим, проте фактичний зміст тексту не відповідає заголовку. Це може бути зроблено, щоб залучити увагу аудиторії та сприяти поширенню пропагандистських повідомлень.

Бекграунд у матеріалах містить маніпуляцію, не відповідає суті новини (може містити емоційне оцінювання): RT використовує техніку маніпулювання через вибір емоційно забарвлених бекграундів, музики, візуальних ефектів або коментарів, які можуть вплинути на сприйняття новини аудиторією. Вони можуть створювати певний настрій або емоційну реакцію, що спрямована на підтримку їхнього пропагандистського повідомлення [27].

"Меми" для позначення явищ, учасників політичних процесів: RT активно використовує меми, символи та інші візуальні засоби для створення певної асоціації або стереотипів. Це дозволяє їм з легкістю передавати певні політичні або ідеологічні повідомлення, створювати позитивне або негативне уявлення про певних учасників політичних процесів.

Посилання на заангажованих/проплачених "експертів" або експертів, які представляють лише одну сторону: RT може цитувати або запрошувати "експертів", які мають близькі зв'язки з російським урядом або пропагандистськими організаціями. Це дає їм можливість підкріплювати свої твердження та пропагандистські повідомлення під видом авторитетних думок та досліджень.

Враховуючи ці основні характеристики фейку, важливо розвивати критичне мислення та здатність аналізувати інформацію з різних джерел, щоб уникнути піддачі впливу пропагандистських повідомлень та зберегти об'єктивне сприйняття світу.

2.4 Цільова аудиторія Russia Today

Цільова аудиторія Russia Today (RT) включає різні групи людей з різних соціальних, політичних і культурних контекстів. Основною метою RT є залучення аудиторії, яка відчуває незадоволення або критичне ставлення до

западної медіа-ландшафту та шукає альтернативний погляд на світові події. Ось кілька ключових груп аудиторії, на які RT спрямовує свою пропагандистську діяльність:

Російські громадяни: RT спрямовується на внутрішню аудиторію Росії, зокрема на тих, хто вважає себе патріотами, націоналістами або особами, які підтримують курс російського уряду. Вони шукають джерело інформації, яке підкріплює їхні погляди і надає альтернативний підхід до глобальних подій.

Західна аудиторія з критичним ставленням до західних ЗМІ: RT намагається привернути увагу тих, хто має критичне ставлення до західних ЗМІ, політичних еліт або їхньої зовнішньої політики. Це можуть бути особи з лівих чи правих політичних спрямувань, антиглобалісти, або ті, хто вважає, що західні ЗМІ не представляють об'єктивну картину світу.

Міжнародна аудиторія в країнах з мовами, які вони покривають: RT веде міжнародну пропагандистську кампанію, спрямовану на аудиторію в різних країнах. Вони намагаються залучити осіб, які шукають додаткових джерел інформації або альтернативну перспективу на світові події.

Молодь та соціальні мережі: RT активно використовує соціальні мережі та інтернет для залучення молодшої аудиторії [28]. Вони створюють контент, який відповідає інтересам та ставленню молоді, використовуючи відеоформати, меми та інтерактивний контент.

Цільова аудиторія RT може бути різноманітною, але вони спрямовують свої зусилля на тих, хто схильний приймати альтернативну інформацію та має недовіру до західних ЗМІ та політичної системи.

2.5 Видання Russia Today як приклад російської пропаганди

Видання "Russia Today" (RT) є яскравим прикладом російської пропаганди, що активно поширює свої наративи та повідомлення на міжнародній арені. RT відіграє важливу роль у формуванні світової громадської думки та сприяє поширенню впливу російської ідеології та політики.

Однією з основних характеристик RT є використання інформаційних технологій та медіаплатформ для залучення аудиторії. RT активно використовує соціальні мережі, веб-сайти, телевізійні канали та інші канали масової комунікації для поширення своїх повідомлень. Велика увага приділяється також привабливому вигляду та графічному оформленню матеріалів, що допомагає залучити увагу аудиторії та підсилити ефект пропаганди.

Наративи, представлені RT [42], відрізняються перекрученням фактів, перебільшенням або применшенням реальних даних та використанням емоційного оцінювання. Це допомагає створити змішаний підхід до подачі інформації, який може впливати на думку аудиторії та формувати її уявлення про події. Крім того, RT активно використовує напівправду та частково подану інформацію, що дозволяє керувати сприйняттям подій та формувати певну думку у глядачів.

Орієнтація RT полягає у пропагуванні російської версії подій та просуванні російської позиції у світі. Це означає, що вони активно підкреслюють позитивні аспекти російської політики та досягнень, а критично ставляться до західних країн та їхньої політики. RT намагається створити образ "розумного опозиціонера" до гегемонії західних медіа, пропагуючи себе як джерело "правдивої" інформації, яка інакше не може бути отримана.

Власницька структура та фінансування RT також варто враховувати при вивченні його ролі у російській пропаганді. Власником RT є державна компанія "Російська державна телерадіокомпанія" (ANO "ТВ-Новости"), що забезпечує значний бюджет та фінансування для забезпечення діяльності цього видання.

Однією з основних характеристик пропаганди RT є поширення дезінформації та маніпуляційних прийомів [30]. Через використання перекручення фактів, перебільшення та применшення реальних даних, RT спрямовує свою аудиторію на прийняття певних поглядів та оцінок, які

відповідають інтересам російського уряду. Це створює спотворену картину подій та ускладнює здатність громадськості розрізняти правду від брехні. Наприклад, стаття від 27.02.2022 «Newsweek об операции на Украине: Путин никогда не проигрывал войны» [7].

Орієнтація RT на розповсюдження пропагандистських наративів впливає на сприйняття подій і критичне мислення аудиторії. Через поширення напівправди та приховання альтернативних поглядів, RT створює "замкнений пропагандистський простір", де аудиторія позбавлена можливості отримати об'єктивну та різноманітну інформацію. Це сприяє формуванню однобоких думок і утвердженню певних ідеологічних позицій.

Крім того, RT часто посиляється на експертів, які підтримують російський наратив та представляють лише одну сторону дискусії. Це дає враження авторитетності та об'єктивності інформації, але насправді створює спотворений образ подій. Наприклад, стаття від 24.05.2023 «План Зеленского по Украине не является мирным, заявил Медведчук» [10].

Висвітлюючи різноманітні події та теми, RT зосереджується на тих, що стосуються політики, геополітики, міжнародних конфліктів, соціальних проблем, економіки та культури. Це дозволяє вплинути на різні аспекти суспільного життя та формувати певні переконання та погляди.

Загалом, видання "Russia Today" представляє собою ефективний механізм російської пропаганди, який поширює ідеологію та позицію Росії на міжнародній арені. Аналіз його ролі та методів сприяє кращому розумінню механізмів пропаганди та допомагає розвивати стратегії протидії дезінформації у сучасному інформаційному середовищі.

2.5 «Russia today» і війна проти України

RT надає перекручену, однобічну та маніпулятивну інформацію про події, пов'язані з війною в Україні. Його зміст і коментарі нерідко відображають пропагандистські погляди російського уряду, презентуючи Росію як жертву агресії та виправдовуючи свої дії в українському конфлікті.

Це включає звинувачення української влади в фашизмі, дестабілізації регіону та інших маніпулятивних тверджень [32]. Наприклад, стаття від 02.05.2023 «Медведев: прославление нацистов – основная идеология современной Европы» [8].

Одна з основних стратегій RT полягає у створенні альтернативної версії подій українського конфлікту. Це означає змішування фактів з фікцією, перекручення історичних подій та використання необґрунтованих тверджень. Ці прийоми сприяють створенню спотвореного світогляду щодо війни в Україні та можуть впливати на сприйняття громадськості. Наприклад, матеріал про обстріл пологового будинку в Маріуполі, в якому говориться, що ця подія – український фейк [14].

RT також активно використовує соціальні мережі та онлайн-платформи для поширення свого контенту та впливу на аудиторію. Це дозволяє їм швидко реагувати на події, формувати дискусії та поширювати свої пропагандистські погляди серед широкої аудиторії. Наприклад, сторінка видання у ВКонтакте [18] налічує більш ніж 1,3 млн підписників.

Важливо розуміти, що RT не є незалежним інформаційним джерелом, але використовується російським урядом для поширення своєї впливової пропаганди. Розкриття та критичне осмислення методів та технік, використовуваних RT, важливо для забезпечення об'єктивного розуміння конфлікту в Україні та формування розумних інформованих позицій.

Варто зазначити, що "Russia Today" також активно використовує візуальні засоби та емоційне впливовий контент для підсилення своїх пропагандистських повідомлень. Це можуть бути ефектні заголовки, графічні елементи, використання відео та фотоматеріалів, що створюють емоційну реакцію у глядачів. Наприклад, заголовок «Київ снова подставил Запад» [16] чи «Европа дорого заплатит за смерть ДОВСЕ» [17].

Крім того, RT активно використовує стратегію показу «експертів», які підтримують російську точку зору [21]. Вони можуть бути експертами з політики, журналістики, академічної громадськості або військових експертів.

Проте, варто пам'ятати, що ці "експерти" можуть бути заангажовані або проплаченими з метою посилення пропагандистської повідомлення [33].

У контексті війни в Україні, RT також використовує власні інтернет-платформи та соціальні мережі для активного поширення свого контенту. Вони мають значну аудиторію у різних країнах світу, що дозволяє їм впливати на громадську думку та формувати негативне ставлення до України та її політики.

Важливо розуміти, що вплив "Russia Today" на суспільство та міжнародне сприйняття війни в Україні є складним і має багатоаспектний характер. Розкриття пропагандистських методів та стратегій, використовуваних RT, важливо для прозорого та критичного осмислення інформації та формування більш об'єктивної картини подій.

ВИСНОВКИ

Дослідження, проведене в рамках цієї кваліфікаційної роботи, розкрило важливі аспекти використання пропаганди як інструменту впливу на масову свідомість і формування думок глядачів.

В період Другої світової війни пропаганда стала необхідним компонентом стратегії ведення бойових дій. Радянська пропаганда, відома як "третій фронт", виконувала кілька функцій. По-перше, вона мобілізувала нові сили і протидіяла німецькій пропаганді на окупованих територіях. По-друге, вона активно використовувалася для поширення ідеології радянського режиму, вбивства думки про необхідність наступальних дій на чужій території та неминучої перемоги комунізму. Також пропаганда формувала негативні уявлення про Захід і "імунітет" до його впливу.

Російська державна телекомпанія "Russia Today" (RT) виступає важливим прикладом використання пропаганди у сучасному медіа-просторі. RT здійснила інноваційний крок, використовуючи суперечливі думки, альтернативні факти, теорії змови та неперевірені твердження як складові свого новинного порядку денного. Це сприяло завданню шкоди політичним опонентам Кремля як у Росії, так і в країнах Заходу. Вибір таких сумнівних історій, зокрема теорій змови, є стратегічним кроком RT, оскільки вони допомагають підірвати легітимність політичних і соціальних акторів і швидко поширюються завдяки глобальній комунікації. Це має значний вплив на формування думок та упереджень мільйонів людей по всьому світу.

У результаті дослідження виникає необхідність усвідомлення і критичного мислення з боку глядачів. Медіаосвіта та навички критичного аналізу інформації стають важливими чинниками в протистоянні пропаганді. Глядачам потрібно розуміти маніпулятивні методи, використовувані в пропагандистському контенті, і розвивати навички розпізнавання недостовірної інформації. Також необхідно залучати регуляторні органи та

етичні стандарти, які забезпечують прозорість джерел інформації та забезпечують більш об'єктивне і надійне інформаційне середовище.

Узагалі, пропаганда на прикладі російської державної телекомпанії "Russia Today" викликає серйозні питання щодо маніпуляції інформацією, впливу на громадську думку та збереженням медіа-свободи. Дослідження цього явища має важливе значення для розуміння сучасних медіа-тенденцій і розвитку медіакритики, спрямованої на забезпечення об'єктивності та незалежності інформаційного простору.

Загальним результатом дослідження є підтвердження того, що пропаганда, зокрема на прикладі російської державної телекомпанії "Russia Today", є потужним інструментом впливу на масову свідомість та формування громадської думки. Її використання для досягнення політичних, ідеологічних і стратегічних цілей стало неабияким викликом для суспільства.

Одним із головних висновків є те, що пропаганда часто використовує маніпулятивні техніки, такі як суперечливі думки, альтернативні факти та теорії змови, для створення певних настроїв і перекручення реальності. Це дозволяє пропагандистам контролювати думку та упередження масової аудиторії. Крім того, важливим фактором є швидке поширення такої інформації завдяки глобальній комунікації, що сприяє її впливу на мільйони людей у всьому світі.

Пропаганда, як виявилось, може значно підірвати легітимність політичних і соціальних акторів, створюючи сприятливі умови для поширення негативних уявлень про них. Вона може стимулювати конфлікти і сприяти розколам у суспільстві, а також підірвати довіру до міжнародних структур і спонукати до руйнування міжнародного співробітництва.

На практичному рівні, результати дослідження свідчать про необхідність розвитку медіаосвіти та критичного мислення серед громадян. Людям потрібно вміти розпізнавати маніпулятивні методи, розвивати навички критичного аналізу інформації та здатність розрізняти достовірну інформацію від пропагандистських маніпуляцій. Також важливо залучати

регуляторні органи та розвивати етичні стандарти, що забезпечують прозорість джерел інформації та сприяють створенню об'єктивного і надійного інформаційного середовища.

В цілому, дослідження пропаганди на прикладі російської державної телекомпанії "Russia Today" дає важливі висновки про вплив пропагандистських методів на громадську думку та міжнародні відносини. Розуміння та свідоме сприйняття такої проблеми є важливим кроком у напрямку забезпечення об'єктивності та незалежності інформаційного простору, а також зміцнення критичного мислення громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Disinformation: Former Spy Chief Reveals Secret Strategies for Undermining Freedom, Attacking Religion, and Promoting Terrorism». Ronald Rychlak, Lt. Gen. Ion Mihai Pacepa. WND Books, 2013. ISBN 978-1936488605
2. Lucas, Edward. Russia's Long-Term Campaign of Disinformation in Europe. Carnegie Europe. 2020. URL: <https://carnegieeurope.eu/strategiceurope/81322>
3. Rieber, A. J. The Struggle for the Eurasian Borderlands: From the Rise of Early Modern Empires to the End of the First World War. Cambridge University Press, 2000.
4. Soviet Influence Activities: A Report on Active Measures and Propaganda, 1986-87. *United States Department of State*. United States Department of State
5. Yablokov, Ilya. Fortress Russia: Conspiracy Theories in the Post-Soviet Space. Cambridge: Polity, 2018.
6. "НЛО исчезло вместе с телеканалом "Подробности"". URL: <https://lenta.ru/news/2005/06/06/channel/>
7. «Newsweek об операции на Украине: Путин никогда не проигрывал войны».
8. «Медведев: прославление нацистов — основная идеология современной Европы».
9. «Миронов объяснил, почему России не страшны санкции Запада».
10. «План Зеленского по Украине не является мирным, заявил Медведчук».
11. «Политолог: на Украине гопники-националисты Западу больше не нужны»
12. «Путин заявил о систематическом нарушении прав человека на Украине»
13. ANO TV-Novosti. URL: <https://globalnews.ca/tag/ano-tv-novosti/>

14. <https://ria.ru/20220310/roddom-1777559653.html>
15. <https://ria.ru/20220527/rasshirenie-1791181766.html>
16. <https://ria.ru/20230529/politika-1874789270.html>
17. https://ria.ru/20230530/dovse-1874962238.html?rcmd_alg=COL6&rcmd_id=1874789270
18. https://vk.com/rt_russian
19. <https://www.eurotopics.net/ru/176694/%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D1%8F-%D1%81%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D1%88%D0%BD%D0%B0%D1%8F-10%D0%B7%D0%B0%D1%87%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BA%D0%B0-%D0%B8-%D0%B1%D0%B5%D0%B3%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%B2-%D0%B8%D0%B7%D0%B3%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5>
20. https://www.gazeta.ru/tags/media/russia_today.shtml
21. <https://www.liga.net/politics/opinion/rupory-propagandy-kak-rf-ispolzuet-inostrannyh-psevdoekspertov-dlya-dezinformatsii>
22. <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2023/02/10/7388843/>
23. <https://www.stopfake.org/uk/rosijska-propaganda-u-sotsmerezhhah-memi-ta-zharti-pro-ukrayinu-ua-192/>
24. <https://xn--c1acbl2abdlkab1og.xn--p1ai/>
25. Koltsov S., Koltsova O. Narativi rosiiskoi propagandi v Ukraini. URL: https://www.researchgate.net/publication/344329136_Narativi_rosijskoi_propagandi_v_Ukraini
26. StopFake. URL: <https://www.stopfake.org/uk/fejkiv-bagato-teorij-fejkiv-ishhe-bilshe/>
27. Авер'янова, Н. М. "Гібридна війна: російсько-українське протистояння." *Молодий вчений* 3 (2017): 30-34
28. Ахмадулин Е. Пресса Российской Империи. История русской журналистики начала XX века (1900 – 1917). — LAP LAMBERT Academic Publishing, 2011.

29. Близнюк, Андрій. "Гібридна війна ХХІ століття. Пропаганда як основна складова у політичних, соціальних та етнічних протистояннях." *Інтермарум: історія, політика, культура* 2 (2015).

30. Бойко О.Д. Пропаганда. Політична енциклопедія / Редкол.: Ю.А. Левенець (голова), Ю.І. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011

31. Бойко, Соломія. "Лідерство Вождизим. Культ особи." (2018).

32. Бурковський П. Російська пропаганда про події в Україні: тенденції 2014–2016 років. Media Sapiens, 2017. URL: http://www.osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/rosiyska_propaganda_pro_podii_v_ukraini_tendentsii_20142016_rokiv/

33. Відмінність між журналістикою та пропагандою. StudFiles. 2016. URL: <https://studfiles.net/preview/2265389/page:7/>

34. Вітковський, В. "Спеціальна пропаганда радянських військ на теренах України у роки великої вітчизняної війни." *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки* 28 (2012): 6-9.

35. Володина Н. А. Становление и структура советской системы политического контроля // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки. — 2007. — Вып. 2. — С. 35–43. — ISSN 2072-3024.

36. Волошенюк, Оксана; Коваленко, Павло; Мокрогуз, Олександр (2017). *Навчальна програма для учнів 8 (9) класів «Основи медіаграмотності» (пропедевтичний курс)*. Київ: Міністерство освіти і науки України. Академія української преси.

37. Гай-Нижник П.П. (керівник проекту, упоряд. і наук. ред.); авт. кол.: П.П. Гай-Нижник, І.Й. Краснодемська, Ю.С. Фігурний, О.А. Чирков, Л.В. Чупрій. Російська агресія проти України: правда і вигадки, причини і наслідки. Київ: «МП Леся», 2018.

38. Гойман, О. О. "Маніпулювання масовою свідомістю в умовах сучасної гібридної війни." *Грані* 1 (2015): 50-56.

39. Гриценко, О. С. (2020). Маніпулятивні впливи в текстах медіа протягом виборчої кампанії. *Обрії друкарства*, (1(8), 52–61. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2020.1\(8\).190088](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2020.1(8).190088)

40. Дак, Павло, and Іван Крупський. "РОСІЙСЬКА ПРОПАГАНДА ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ." *The 6th International scientific and practical conference "Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice" (November 01–04, 2022) Edmonton, Canada. International Science Group. 2022. 712 p.. 2022.*

41. Дезінформація: наративи, як Кремль та російські медіа виправдовують воєнну агресію щодо України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3677266-dezinformacia-narativi-ak-kreml-ta-rosijski-media-vipravdovuut-voennu-agresiu-sodo-ukraini.html>

42. Екс-співробітник RT виявляє телекомпанію: справжня історія кремлівських медіа / Радіо Свобода. — 2021. — 7 квітня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/eksspivrobitnyk-rt-vykryvaye-telekompaniyu/31146918.html>

43. Єрмак В.М. Історія, політика і свідомість в контексті сучасних гуманітарних теорій: (Уривок з дисертації) / Єрмак В.М. // Вінницькі читання: зб. наук. пр. — Вип. 14. — Вінниця: ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського, 2009. — С. 233–239.

44. Єсін Б.І. Історія російської журналістики (1703-1917). - Навчально-методичний комплект (Навчальний посібник; Хрестоматія; Теми курсових робіт). - М.: Флінта: Наука, 2000.

45. Зелінський І.І. Роль інформаційної безпеки в демократизації суспільства / Зелінський І.І. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Політологія. — 2020. — Вип. 1(4). — С. 25–32. URL: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/259514>

46. Зозуля О. Фейк як інструмент інформаційної війни. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/feyk-yak-instrument-informaciynoyi-viyni.html>

47. Казаков М. Гранд-нарратив у історії [Архівовано 20 серпня 2017 у Wayback Machine.] // Спільне. — 2015 — 18 вересня.

48. Кирилюк, Федір. "ВІД КРАХУ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРСЬКОЇ ІДЕЇ ДО КРАХУ САМОЇ ІМПЕРІЇ." *Scientific Collection «InterConf+»* 24 (121) (2022): 111-128.

49. Коваленко О.М. Особливості використання дезінформації в телерадіомовленні / Коваленко О.М. // Наукові праці Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія: Телерадіомовлення. — 2020. — Вип. 48. — С. 113–123. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/teleradio/article/viewFile/1591/1638>

50. Контрразведывательный словарь. — М.: Воениздат, 1972.

51. Королько В. Предвыборная коммуникационно-агитационная кампания: политический феномен, структура, функции [Текст] / В. Королько // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. — 2002. — № 1.

52. Культ особи в СРСР і зараз. URL: <https://holodomormuseum.org.ua/news-museji/kult-osoby-v-sovietskyj-chas-i-zaraz/>

53. Лариса Якубова: Под созвездием кувалды. Кровожадное чудище «русского мира». — Радіо Свобода(рос.) 11.01.2023

54. Леонтьєва Л.Є. Пропаганда як інформаційно-психологічний складник політичних процесів [Текст] / Л.Є. Леонтьєва; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. - К., 2004.

55. Леонтьєва Л.Є. Пропаганда як інформаційно-психологічний складник політичних процесів. Київ-Львів, 2004. 298 с.

56. Лозовий, В. С. "Маніпулювання історією Великої Вітчизняної війни як складова пропагандистської кампанії проти України." *Вісник Кам'янець-*

Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Історичні науки 11 (2018): 282-289.

57. Науковці Оксфорду дослідили, як Росія використовує молодь для кіберпропаганди. URL: <https://wz.lviv.ua/news/399179-naukovtsi-oksfordu-doslidyly-iak-rosiia-vykorystovuie-molod-dlia-kiberpropahandy>

58. Рецензія на «Слова та війни: Україна в боротьбі з кремлівською пропагандою / За ред. А. Кулакова. Київ: КІС, 2017. 132 с.» Науковий вісник Ужгородського університету. URL: <http://journals.uzhnu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/102477>

59. Романенко, Тетяна Василівна. "Радянська цензура в засобах масової інформації Української РСР в роки Другої світової війни." (2014).

60. Самчинська О. А. Дезінформація: поняття та сутність / Самчинська О. А. // Адміністративне право і процес. – 2022. – Т. 3, № 38. – С. 32-45.

61. Секрети Пентагона в "слитих" документах: всплыли интересные данные про российских ботов. URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/world/2023-04-17/sekrety-pentagona-v-slityh-dokumentah-vsplyli-interesnye-dannye-pro-rossijskih-botov/295233>

62. Семен А. Сутність інформаційної дезінформації в системі безпеки суспільства / Семен А. // Львівський науковий вісник. Серія: Журналістика. — 2019. — Вип. 40. — С. 120–126. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/apr/16144/semen_0.pdf

63. Сулицький В.М. Робота пенітенціарного психолога в умовах війни / Сулицький В.М. // Вісник Київського університету права. — 2021. — Вип. 1(9). — С. 309–314. URL: https://www.researchgate.net/profile/Vadym-Sulitskyi/publication/363468599_ROBOTA_PENITENCIARNOGO_PSIHOLOGA_V_UMOVAN_VIJNI/links/631d817b0a70852150e530d4/ROBOTA-PENITENCIARNOGO-PSIHOLOGA-V-UMOVAN-VIJNI.pdf#page=309

64. Тодоров І.Я. Російська інвазія в Україну: пропагандистський та інформаційний виміри. URL: <http://visnyk.uzhnu.edu.ua/article/view/102477>

65. Шелковнікова З. Б. Наративний поворот в лінгвістиці / Шелковнікова З. Б. // Лінгвістика ХХІ століття. — 2013. — С. 195–200.

66. Юродивий русский мир. Релігійно-інформаційне агентство "РІСУ".
URL: https://risu.ua/yurodivij-russkij-mir_n139300